

FOLOSIREA VOALULUI DE NYLON ÎN RESTAURAREA LUCRĂRILOR DE ARTĂ GRAFICĂ

de YVONNE EFREMOV

Voalul de nylon este o țesătură ieftină, transparentă, de fabricație românească sub denumirea de "voal Evelin".

Această țesătură a fost testată în laboratorul de restaurare grafică al Muzeului de Artă al R.S.R. pentru a-i cunoaște calitățile, cu scopul de a-l propune ca înlocuitor al voalului de mătase naturală, folosit după unele informații în laboratoarele de restaurare din străinătate ca material protector al hîrtiei și de reținere a soluției în procesul de albire cu cloramină.

Nefiind cunoscute în laboratorul nostru calitățile și posibilitățile practice de folosire a voalului de mătase, experimentarea voalului de nylon ca înlocuitor a dus la descoperirea prin propria noastră experiență a unor utilizări deosebit de importante în procesul de restaurare a operelor de artă grafică.

Acestea au contribuit la îmbunătățirea și schimbarea unor procedee tradiționale de lucru.

Caracteristici. Voalul Evelin are 50 de fire pe cm^2 , ceea ce reprezintă o desime optimă atât pentru penetrarea, cât și pentru reținerea unei soluții; este ușor higroscopic, cu un coeficient de dilatare de 2% la ud; este transparent în stare udă, asigurînd o vizibilitate foarte bună; nu este foarte plastic, rămînînd parțial deformat dacă se motolește.

Utilizări:

a) Material de protecție. În cazul lucrărilor de grafică, executate într-o anumită tehnică (creion, acuarelă, stampă japoneză ș.a.) sau cu un suport (foarte subțire, scămoșat, fără rezistență mecanică) fiind sensibile la acțiuni mecanice în stare uscată sau umedă, este indicat să se evite atingerea lor în momentul folosirii unor soluții de spălare, înclăiere, neutralizare, albire.

Dacă singura modalitate de aplicare a acestor soluții este pensularea atunci procesul de restaurare este incomplet, însemnînd tratarea neuniformă a suportului sau impunînd renunțarea la unele tratamente, pentru a menaja tehnica sau suprafața hîrtiei.

Folosirea voalului de nylon înlătură multe din aceste dificultăți.

Tehnica de lucru: fața sau spatele lucrării se acoperă cu voalul, care se relaxează în prealabil prin umezire, pentru a nu se deforma nedorit în contact cu soluțiile apoase. Acestea se aplică peste voal cu pensula, prin tamponare ~~se aplică~~.

Avantajele sînt următoarele: pe lângă protecția suprafeței hîrtiei și tehnicii, voalul fiind transparent, permite un permanent control al desfășurării operațiunii, asigură eliminarea rapidă a soluțiilor prin sugativare și repetarea tratamentului dacă este necesar. După sugativare, voalul se desprinde cu cea mai mare ușurință fără să antreneze fibrele hîrtiei.

Toate acestea duc la creșterea eficienței tratamentului și la mărirea posibilităților de intervenție asupra unor înierări care astfel pot fi restaurate corespunzător.

b) Dublarea cu foiță japoneză.

1. Primele rezultate, prezentate mai sus, ne-au sugerat în mod firesc și alte posibilități, menite să rezolve în mod fericit operațiunea de dublare cu foiță japoneză tip Tengujo sau Kashmir, tehnică dificilă și greoaie în anumite condiții.

Dublarea este necesară în cazul unor lucrări a căror rezistență este grav afectată de: atac puternic de microorganisme și/sau insecte, manevrări necorespunzătoare ce au provocat rupturi, plieri ș.a., contact sau expunere la un mediu înconjurător acid.

În primele două cazuri, în special, lucrările au nevoie - înainte de dublare - de numeroase consolidări locale pe spate cu benzi de foiță japoneză, de-a-lungul rupturilor sau a liniilor de îmbinare a completărilor.

Prin procedeul obișnuit și în lipsa unor materiale ajutătoare cleiul pentru fixarea foiței de dublură nu poate fi aplicat decît pe spatele lucrării și nu pe foiță, care nu rezistă la un tratament umed de pensulare și masevrare.

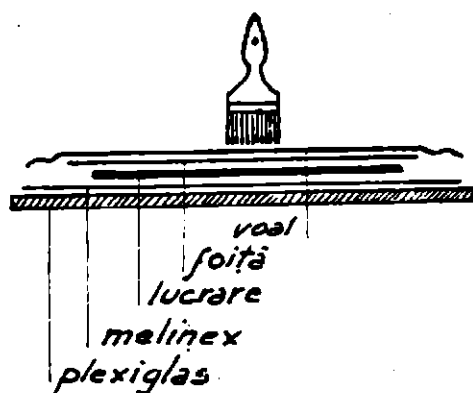
Pensularea cleiului peste consolidările și completările numeroase este dificilă și greoaie, prezentînd riscul de a deranja sau disloca consolidări și petice. Din aceleași motive este greu de obținut un strat de clei la grosimea dorită și uniform repartizat.

Pe de altă parte această operație cere folosirea unui clei mai diluat, pe care pensula să alunece și pe care să-l dirijeze mai ușor.

Toate acestea fac dificil controlul asupra dozării concentrației, penetrării și cantității de clei cerute de caz, ceea ce poate avea ca rezultat neuniformitate și schimbări nedorite în gradul de înclieiere final, reflectate atît în aspectul tehnicii și hîrtiei, cît și în sunetul și flexibilitatea ei.

Aplicarea foiței japoneze este o acțiune la care de obicei trebuie să participe doi restauratori pentru a putea culca treptat foița pe stratul de clei. Dacă execuția nu este precisă, se produc deformări și crețuri ce nu pot fi corectate, iar în cazul unei așezări strîmbe foița nu poate fi ridicată și reasezată. În aceste situații ea trebuie înălăturată, ceea ce provoacă uneori smulgerea sau deplasarea unor consolidări și petece, ca și ridicarea unei părți din clei, încît operațiunea trebuie reluată. Folosirea voalului de nylon rezolvă aceste dificultăți.

FIG. 1

Tehnica de lucru. Materialele folosite pentru procesul de dublare sînt așezate în altă ordine decît cea clasică, în sistem sandviș (fig. 1).

Lucrarea se așează pe folie de melinex sau hîrtie siliconată, susținută de o foaie de plexiglas. Peste lucrare se așează foița japoneză, care în acest procedeu este obligatoriu să fie relaxată în prealabil prin ușoară pulverizare cu apă sau soluție de neutralizare, pentru a evita deformările în contact cu lucrarea udă. Așezarea și întinderea perfectă a foiței relaxate nu mai prezintă nici o dificultate.

Peste foiță se întinde voalul, care din aceleași motive trebuie să fie umezit în prealabil și ținut perfect drept.

Cînd 'sandvișul' este gata, cleiul se aplică peste voal, el pătrunde prin acesta și prin foiță pînă la lucrare (în unele cazuri realizîndu-se în acest fel chiar reflecția hîrtiei în masă).

Stratul de clei se egalizează prin pensulări repetate pe direcții perpendiculare, în același timp exercitîndu-se fără pericol presiunea necesară atașării foiței la hîrtie.

Surplusul de clei se înlătură perfect prin sugativări cu hîrtie de filtru peste voal. În continuare, dozarea cleialui după necesități se face prin extragerea cu hîrtie de filtru a cleiului prins între ochiurile țesăturii.

După această fază voalul nu mai face priză cu lucrarea, el se desprinde cu ușurință fără să deranjeze suprafața foiței, aceasta fiind una din principalele sale calități.

Dacă se constată un surplus de clei pe foiță, acesta se înlătură treptat după nevoie, cu ajutorul unui voal curat, care, aplicat peste clei, va ridica între ochiurile țesăturii o parte din adeziv.

În acest mod, sub protecția unei bucăți de voal, cele mai compli-

cate dublări se transformă în operații simple, care se execută cu ușurință, în deplină siguranță pentru munca plină de răbdare și migală depusă la realizarea consolidărilor rupturilor și completărilor.

Din avantajele procedeului mai înainte descris s-a desprins și o altă tehnică de dublare cu ajutorul voalului. Pe cât este de simplă, pe atât este de eficientă, deoarece oferă neașteptată posibilități de consolidare pentru o categorie de lucrări de grafică pentru care nu existau mijloace adecvate ca să li se asigure existența în viitor.

Ne referim la lucrările executate în tehnici sensibile la tratament umed, dar al căror suport degradat, cere imperios un tratament de neutralizare, înclieiere, dublare. Este cazul hîrtiilor cu conținut mare de pastă de lemn, a celor acide, a hîrtiilor subțiri și a foilelor fragile ș.a.

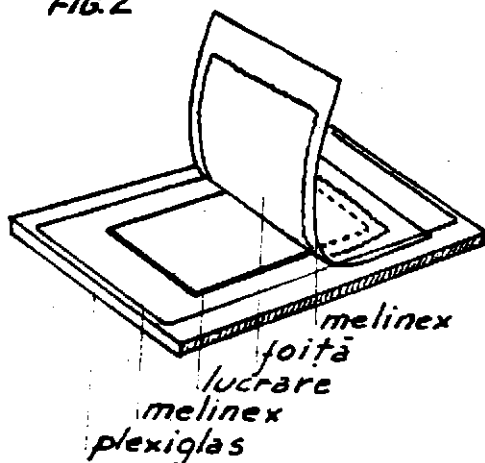
Dacă tehnica unei astfel de lucrări frapă orice tratament umed, dublarea poate fi singura posibilitate de îmbunătățire a rezistenței lor. Dar și aceasta, executată prin procedeul clasic sau cel prezentat la punctul I, nu poate fi folosită, deoarece cleiul ar uda hîrtia, putînd afecta tehnica sau s-ar putea produce pete și cearcăne în zonele mai higroscopice, existente de obicei în hîrtiile degradate.

Excluzînd posibilitatea aplicării cleiului pe spatele lucrării, nu rămîne decît să se încerce aplicarea lui pe materialul de dublură. Tehnica este cunoscută și posibilă cu hîrtii sau cartoane care rezistă la udare, pensulare și manevrare, dar nu cu foiță japoneză tip Tengujo sau Kashmir.

Cu ajutorul voalului, această operație devine posibilă.

Tehnica de lucru. Foița japoneză se relaxează cu soluții de neutralizare cu bicarbonat de magneziu și se întinde perfect pe o folie de

FIG. 2

melinex sau hîrtie siliconată. Se acoperă cu voal, prin care se pensulează cleiul.

Pria sugativări repetate sau schimbarea voalului se dozează exact cantitatea de clei (carboximetilceluloză diluat cu soluție de neutralizare cu bicarbonat de magneziu) în funcție de necesitate, încît în contact cu hîrtia unei lucrări să nu o ude, dar să poată face priză cu suprafața ei. Se realizează astfel - se poate spune - o dublare uscată.

Foița încleiată se transportă cu suportul ei și se aplică în acest mod, treptat, pe spatele lucrării, exercitîndu-se prin intermediul foliei suport presiunea dorită (fig. 2).

După aceasta, se înlătură fără dificultate folia de melinex sau hîrtia siliconată, datorită cunoscutei lor proprietăți de a respinge apa și cleiurile organice.

Se realizează astfel un suport neașteptat de rezistent și se obține introducerea unui minimum de tampon antiacid, cei doi factori contribuind împreună la o mai bună conservare a lucrărilor.

Concluzii. Voalul de nylon se recomandă ca un material ajutător util;

- oferă protecția suprafeței hîrtiei și tehnicii. în timpul tratamentelor apoase de spălare, neutralizare, încleiere ș.a.;
- permite un control permanent prin transparență;
- permite dozarea cantității de clei necesară la dublare;
- scade gradul de dificultate a unor operații de dublare, spălare, neutralizare ș.a.;
- contribuie la diversificarea mijloacelor de abordare a restaurării unor cazuri speciale.

L'UTILISATION DU VOILE DE NYLON DANS LE PROCÈS-SUS DE RESTAURATION DES GRAVURES ET DESSINS

Résumé

L'auteur recommande l'utilisation du voile de nylon dans le processus de restauration des gravures et dessins.

Ce tissu est utile pour la protection de la surface du papier et de la technique, pendant l'application des différentes solutions aqueuses.

Grâce à celui-ci on peut appliquer une technique très simple et sûre de doublage avec du papier mince japonais, pour les oeuvres dont le support est très endommagé.

Pour les oeuvres dont la technique ne permet pas des traitements humides, mais leur support a besoin de renforcement, l'utilisation du voile permet un doublage délicat avec du papier mince japonais.